

evergreen

PESTICIDY KOLEM
NÁS I V NÁS

NOVÁ ZELENÁ
ÚSPORÁM

V JAKÉM SVĚTĚ
CHCEME ŽÍT?

MAGAZÍN Hnutí DUHA, JARO 2023

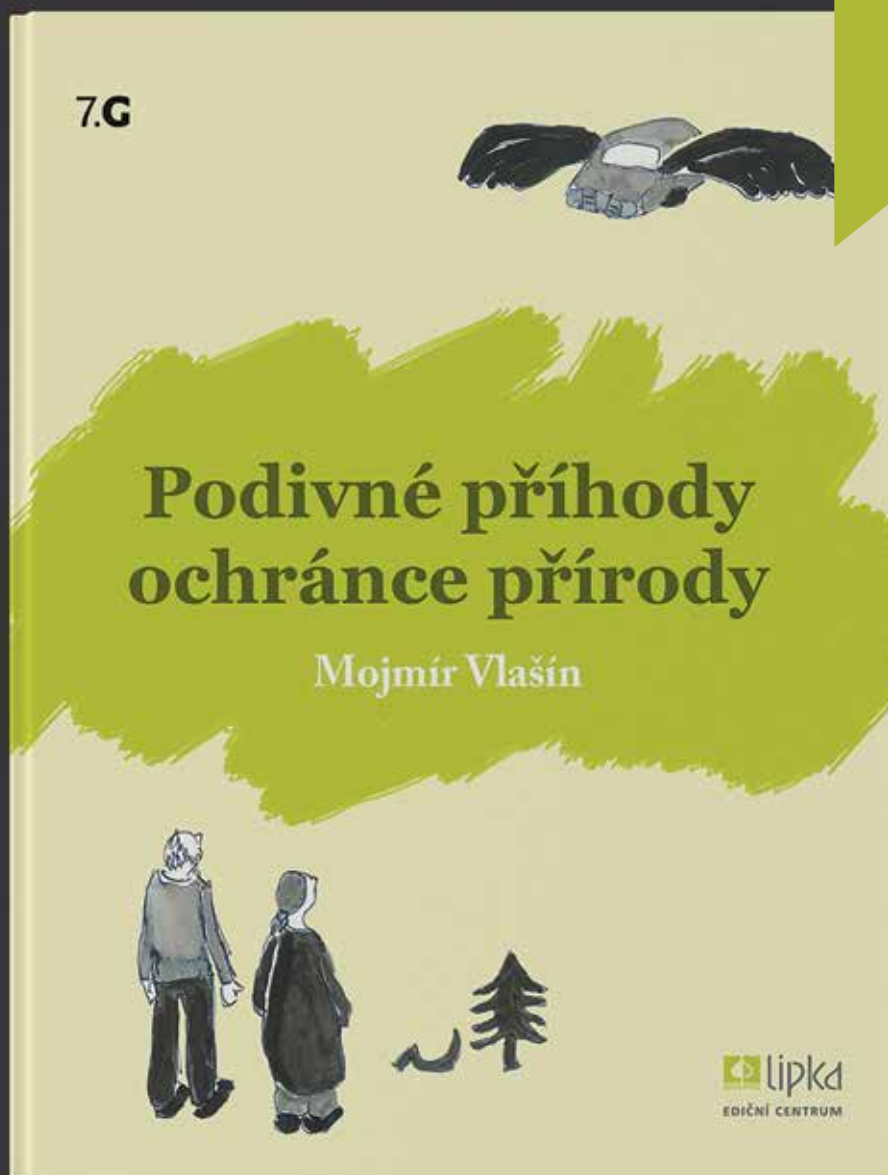

**PESTICIDY,
KAM SE
PODÍVÁM**

**Hnutí
DUHA**

7.G

Nová povídková kniha Mojmíra Vlašína

Podivné příhody ochránce přírody

k dostání na sedmagenerace.cz/obchod

Milé čtenářky, milí čtenáři,

blíží se jaro. Mám ráda tu vůni probouzející se přírody. Jak všechno pučí a kvete. Ale vidím i něco, co mi do toho obrázku úplně nesedí. Postřiky, které jsou rozprašovány nad poli (a nejen jimi), dnes často vnímáme jako něco normálního. Aniž bychom tušili, jaké mohou být následky.

Nedávno jsme vydali metaanalýzu a Průvodce po pesticidech 21. století. Kolega Zbyněk Potrusil napsal článek, ve kterém shrnuje, proč jsme se do toho pustili a co jsme se dozvěděli.

Pozornost věnujeme i dotačnímu programu Nová zelená úsporám Light, který slouží k částečným energetickým renovacím rodinných domů. Je určen výhradně pro ekonomicky ohrožené skupiny – seniorky a seniory pobírající důchody nebo domácnosti s příspěvkem na bydlení.

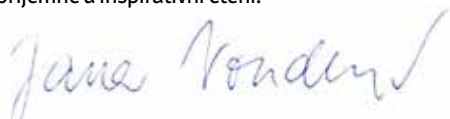
V létě opět uspořádáme Týdny pro krajinu. Pokud na ně s námi jezdíte nebo byste chtěli, neváhejte se naladit vzpomínkami účastnic a účastníků.

A začíst se můžete i do velkého rozhovoru s Tadeášem Žďárským, propagátorem nerůstu, který upozorňuje, že v bohatých zemích se ukazuje, že i když HDP stoupá, lidé nejsou šťastnější. Honba za „růstem“, tedy čím dál větší intenzitou výroby a spotřeby, se ukazuje jako lichá. Jak žít dobrý život, ale ne na úkor jiných lidí nebo planety?

Jako naši dárkyně a dárci si také zasloužíte vědět, jak nakládáme s vašimi dary a co jsme díky této podpoře společně s vámi loni dokázali. I tohle se dozvíte na dalších stránkách.

A ještě něco: vím, že jste v posledních čtyřech letech byli zvyklí na této stránce vídat obličej naší ředitelky Anny Kárníkové. Nebojte, Anna z Hnutí DUHA nemizí, jen si na chvíli od role ředitelské odskočí do role mateřské. A tak jsem jako dlouholetá šéfredaktorka Evergreenu ráda převzala i úkol představit, co vás čeká na dalších stránkách časopisu.

Přeji příjemné a inspirativní čtení.

Jana Vondrová, koordinátorka péče o dárkyně a dárcé Hnutí DUHA

Obsah:	4	AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI Co by vám nemělo uniknout.	14	KDE JSTE NÁS MOHLI POTKAT? Aneb nejsme jenom v kancelářích.
	6	PESTICIDY KOLEM NÁS I V NÁS Kde všude číhají rizika?	16	MUSÍME SE ROZHODNOUT, V JAKÉM SVĚTĚ CHCEME ŽÍT Rozhovor s Tadeášem Žďárským nejen o nerůstu.
	10	NOVÁ ZELENÁ ÚSPORÁM LIGHT Program pomáhá zateplit dům.	20	CO JSME SPOLU DOKÁZALI? Jaký byl loňský rok a co nás čeká letos.
	12	POMOC LESU I ZEMĚDĚLCŮM Týdny pro krajinu se budou konat i letos.	22	NĚKTERÉ ROKY BÝVÁ STOPA UŽ OD DOMU Rozhovor s energetickým expertem Ondřejem Paškem.

KAŽDÉ DESÁTÉ DÍTĚ V ČESKÉ REPUBLICĚ ŽIJE V ENERGETICKÉ CHUDOBĚ. NOVÁ STUDIE NABÍZÍ ŘEŠENÍ

Studie Energetická chudoba a její řešení, kterou společně vydalo Hnutí DUHA, Platforma pro sociální bydlení a iniciativa Za bydlení, mapuje rozsah energetické chudoby, identifikuje její systémové příčiny, specificky ohrožené skupiny obyvatel a poukazuje na možná řešení.

Studie na základě analýzy dat z roku 2021 ukazuje, že energetická chudoba, tedy situace, kdy domácnost vydává nepřiměřeně vysoké výdaje za energie, a strádá tak v jiných oblastech základních potřeb, není v Česku záležitostí posledního roku. Naopak představuje závažný strukturální problém, který byl dlouhodobě přehlížen, než začal celospolečensky rezonovat v kontextu současného bezprecedentního růstu cen energií.

Podle studie už v roce 2021, tedy v období před prudkým zvýšením cen energií, žilo v energetické chudobě 910 tisíc obyvatel České republiky ve zhruba 500 tisících domácnostech. Nejvíce energetická chudoba doléhá na rodiny s dětmi. Druhou nejzasazenější skupinou jsou lidé pobírající důchody zejména seniorky. Ohrožení jsou také lidé bydlicí v nájmu.

Jako nejčastější příčinu energetické chudoby studie identifikovala vysoký podíl výdajů za energie na příjmech domácnosti. Největší část výdajů na energie vydávají domácnosti za vytápění.

Pro potírání energetické chudoby, a to na systémové úrovni a s důrazem na nejohroženější skupiny obyvatel, je podle studie potřeba přijmout a realizovat následující opatření:

- navýšení dotací z Nové zelené úsporám na komplexní energetické renovace pro nízkopříjmové domácnosti,
- přiznání nárokové sociálně zacílené slevy na elektřinu, plyn a teplo pro domácnosti ohrožené energetickou chudobou, zakotvené v právě novelizovaném energetickém zákoně (nárok na slevu by měl být limitován čistým měsíčním příjmem 21 tisíc Kč na osobu),
- přijetí zákona o podpoře v bydlení a budování celostátní sítě dostupného poradenství v oblasti bydlení,
- zpřístupnění příspěvku na bydlení domácnostem, které na něj mají nárok, pomocí poradenství k úsporám energií a kontaktních míst pro bydlení,
- výstavba i rekonstrukce energeticky úsporného sociálního bydlení.

DATA ČSÚ UKÁZALA DALŠÍ NÁRŮST STAVU PŘEMNOŽENÉ SPÁRKATÉ ZVĚŘE. TA ZNEMOŽŇUJE OBNOVU PESTRÝCH LESŮ

Aktuální data Českého statistického úřadu ukázala další nárůst počtů spárkaté zvěře, jejichž stavy dosáhly nových rekordních hodnot. Myslivci nasčítané počty jelenů evropských se za posledních 55 let zvýšily již více než dvakrát, srnčí zvěře jedenapůlkrát, daňků více než desetkrát, muflonů téměř pětkrát a nepůvodních, invazivně se šířících jelenů sika dokonce více než devětatdacetkrát. Alarmující jsou také údaje o reálných stavech, které ukazují na podhodnocenost mysliveckých hlášení a na nefunkčnost současného mysliveckého hospodaření, jež brání obnově lesů po kůrovcové kalamitě i dosažení klimatických cílů ČR.

Skutečné stavy spárkaté zvěře v lesích i zemědělské krajině jsou ovšem ještě několikanásobně vyšší – lze je spočítat tzv. metodou zpětného propočtu podle vzorce doporučeného Ministerstvem zemědělství.

Srovnání tzv. normovaných stavů (tj. zákonem maximálně povolených) s počty zvěře oficiálně přiznanými mysliveckými subjekty a vypočtenými reálnými stavy ukázalo absolutní selhání mysliveckého hospodaření.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesa vyčíslil roční škody způsobené spárkatou zvěří na lesích na sedm miliard korun. Lesníci, zemědělci, ekologové i vlastníci lesů a zemědělských pozemků dlouhodobě upozorňují, že současný zákon o myslivosti nefunguje. Bez jeho změny a následného snížení stavů spárkaté zvěře není možné obnovit pestré a zdravé lesy.

ZMÍRNIT DOPAD ENERGETICKÉ KRIZE JE MOŽNÉ I SVÉPOMOCÍ

Dobrovolníci a dobrovolnice renovovali v prosinci stará okna v budovách ženského vzdělávacího spolku Vesna na ulici Údolní v Brně. Okna izolují pomocí silikonových profilů vkládaných do frézovaných drážek, čímž se sníží spotřeba energie na vytápění a omezuje rosení skel. Po izolaci všech oken tak může spolek Vesna ušetřit až 20 % na vytápění.

Akce proběhla v rámci kampaně Energie lidem, v níž spojily síly nevládní organizace a hnutí z oblasti sociální politiky, péče, energetiky a ochrany životního prostředí, aby pomáhaly lidem v krizové situaci letošní zimy a prosazovaly systémová řešení pro dostupné a energeticky efektivní bydlení. Spolek Vesna pomáhá rodinám v nouzi, od konce loňského února také těm, které vyhnala do Česka ruská agrese proti Ukrajině.

Magazín Hnutí DUHA, XXVI. ročník, číslo 1/2023.

Vydává:
Hnutí DUHA, Údolní 33,
602 00 Brno, telefon:
545 214 431, e-mail:
pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Šéfredaktorka: Jana Vondrová.
Redakce: Martina Hlavatá, Michael Kleinert, Zbyněk Potrusil.
Korektura: Lucie Pokorná. Sazba a grafika: Markéta Jedličková.

Foto: Ester Dobiášová, archiv Hnutí DUHA, archiv Tadeáše Žďárského, archiv Ondřeje Paška, Freepik, přidat Unplash, Karolína Poláčková.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145.

Tištěno na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhybat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste Vy.

I letos poradíme lidem, jak měnit věci kolem sebe

Jak měnit věci, na kterých vám záleží? To se dozvíte na Škole občanské iniciativy (ŠOI) 21.–27. srpna, kterou letos připravujeme v úplně novém hávu. Přihlašování spustíme v dubnu.

Jedná se o týdenní vzdělávací projekt, který lidem umožní získat potřebné schopnosti k tomu, aby mohli aktivně ovlivňovat svět kolem sebe. Program každého ročníku je ve své skladbě jedinečný. Letos se budeme věnovat různým možnostem změn (advokační kampaně, organizování se, lobbying), komunikaci a práci s médií, získávání prostředků na svou činnost, zapojování veřejnosti, organizaci veřejných akcí a dalším nástrojům potřebným k úspěšnému působení v občanské společnosti. Součástí všech témat jsou praktické nácviky a zpětná vazba od zkušených lektorů a lektorek. Důležitým aspektem ŠOI jsou samotní účastníci a účastnice, kteří zpravidla vytvoří přátelskou skupinu, jež se navzájem podporuje, respektuje a obohacuje i po skončení ŠOIky.

Škola občanské iniciativy je tu pro pracovníky a pracovnice z nevládních organizací i neformálních iniciativ, pro dobrovolníky a dobrovolnice, ale i pro ty, kteří o své občanské aktivitě teprve uvažují. Nezáleží na věku, ale na chuti měnit věci kolem sebe. Novou inspiraci a know-how na ŠOI získávají zkušenější i začínající.

PESTICIDY KOLEM NÁS I V NÁS

PESTICIDY JSOU DLOUHOLETÝM TÉMATEM NEJEN ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ. Z PŮVODNĚ MOŽNÁ DOBRÉHO NÁPADU, JAK ZVÝŠIT ZEMĚDĚLSKOU PRODUKCI, SE ČASEM STALA CHEMICKÁ HROZBA, KTERÁ ŠKODÍ KVALITĚ PŮDY A KRAJINY, BIODIVERZITĚ A VE VÝSLEDKU TAKÉ NÁM, LIDEM. PESTICIDY SE TOTIŽ POSTUPEM ČASU DOSTALY DO NAŠÍ BLÍZKOSTI V MÍŘE, JAKOU JSME SI ANI NIKDY NEUMĚLI PŘEDSTAVIT.

Jejich rezidua najdeme v řekách i vodovodních kohoutcích, nachází se v tělech ryb, ptáků, hmyzu nebo přímo v zemědělské půdě, jejíž plodnost a kvalita strádají. A co je nejhorší, pesticidy se vyskytují také v lidských vlasech a chlupcích domácích mazlíčků. Postupně se tedy dostaly až do našich domovů.

Dlouhodobé účinky pesticidů na naše zdraví jsou však oblastí, která je stále poměrně neprozkoumaná. Největší neznámou pak jsou kombinace pesticidů, tzv. pesticidové koktejly, a jejich dopady na vše kolem nás i v nás. Ze vzájemné interakce různých pesticidů totiž může vzejít opravdový strašák, se kterým nebude legrace.

Zemědělcům chybí informace

Také proto jsme se rozhodli oblast pesticidů pořádně prozkoumat. Prošli jsme nejaktuálnější data z různých výzkumů a dali dohromady výjimečnou publikaci Metaanalýza k problematice pesticidů v zemědělství: Vliv na vody a další rizika. Takto informačně a analyticky nabašený materiál tu ještě nebyl a poskytuje ucelený obrázek o tom, co pesticidy v naší krajině, vodě, půdě i našich tělech opravdu způsobují.

Metaanalýzu pro nás vytvořil odborník Pavel Rotter z Mendelovy univerzity v Brně. Celkovým sloučením a interpretací různých výzkumů vznikl jedinečný podklad, který skutečně pomáhá mapovat vliv pesticidů v krajině, a poskytuje tak cenná fakta o jejich používání a pro hledání možných řešení a budoucích cest.

Využívání pesticidů se sice možná v čase snižuje, ale stále jsou zbytky těchto chemických přípravků nebezpečné pro přírodu a lidské zdraví. Vyplatí se tak být ve střehu a hledat cesty, jak vliv pesticidů zmírňovat.

Nová publikace ukazuje ucelený obrázek

Hlavní problematikou pesticidů je jejich příliš dlouhé setrvávání v prostředí. A nejedná se jen o pozůstatky dříve používaných látek, toto negativum s sebou nesou také současné moderní pesticidy. A zatímco u starších látek byla důvodem

především jejich vysoká chemická odolnost, moderní pesticidy nedokáže oslabené prostředí rozložit – zkrátka už v půdě není dostatek mikroorganismů nebo se pesticidy nadužívají a aplikují opakovaně.

Snížená kvalita půdy je pak spojena s dalším a dalším používáním pesticidů a opakovaním pěstování stejných plodin s jediným cílem – mít stále vysokou produkci. Nejen že tak postupně půda přichází o své schopnosti, ale kvůli výhodným podmínkám pro rozvoj škůdců dochází v zemědělské krajině k dalšímu oslabování přirozených regulačních mechanismů.

Mezi zásadní zjištění naší metaanalýzy patří také současný systém hodnocení rizikovitosti pesticidů. Ten je sice v rámci ČR i EU na vysoké úrovni, bohužel ale kriticky podhodnocuje rizika spojená s možným devastujícím efektem pesticidů na prostředí. To souvisí také s faktem, že se adekvátně netestují rizika vyplývající z dlouhodobého účinku směsí pesticidních látek na necílové organismy (např. oslabení populace opy-

lovačů, menší reprodukční schopnosti ptáků atd.), a to především kvůli finanční náročnosti.

Jak můžeme rizika snižovat?

Z metaanalýzy jasně vyplývá, že povrchové, podzemní i pitné vody, zemědělská půda a potraviny jsou kontaminovány pesticidy. A i když se většinou jedná o podlitimní koncentrace, nebezpečný je bohatý mix pesticidů, které spolu vytváří koktejl s doposud neznámými možnými dopady.

Nedostatečná je také celková informovanost zemědělců o rizicích spojených s používáním pesticidových přípravků. Zemědělci o tom buď nejsou dostatečně informováni, nebo jsou přesvědčení, že neexistuje adekvátní náhrada. Konvenční zemědělci se na pesticidech dokonce staví stále více závislí a některé zemědělské skupiny nepřijímají a zlehčují rizika objevená kvalitními vědeckými studii.

Je to zarážející především kvůli zjištěním, že co se týče negativních dopadů využívání pesticidů, právě zemědělci a jejich rodinní příslušníci patří mezi nejohroženější skupiny. K dnešnímu dni existuje řada studií a výzkumů, které ukazují, že nejzranitelnějšími skupinami v souvislosti s používáním pesticidů jsou kromě zmíněných zemědělců také těhotné ženy, malé děti a obecně lidé žijící v zemědělských oblastech. A kupříkladu studie ze severní Itálie ukazuje, že pesticidy jsou kontaminována také veřejná prostranství a dětská hřiště.

Kvalita půdy v ohrožení

Poměrně častým argumentem zemědělců, zájmových či lobbistických skupin i některých politiků je nutnost zvyšovat zemědělskou produkci. Tím se snaží používání pesticidů obhájit. Několik vědeckých studií ale prokázalo, že redukce pesticidů v konvenčním zemědělství by kolaps produkce potravin nezpříčinila. Snižování jejich spotřeby by naopak vedlo k postupnému uzdravení zemědělské půdy.

Možnosti snižování závislosti na chemických pesticidech jsou tedy tématem, o kterém by se mělo mluvit primárně.

Podle analýzy na 1 000 farmách ve Francii se například ukázalo, že 60 % těchto farem by při snížení používání pesticidů o 40 % nepocítilo žádnou ztrátu na své produktivě. Na ekonomické výsledky farmy by to tedy nemělo výrazný vliv, zemědělské půdě a krajině by to ale velmi pomohlo.

Je proto nutné o těchto tématech se zemědělci mluvit systémově a masivněji. Zemědělci totiž mají několik cest, kterými se mohou vydat s cílem snížit užívání pesticidů. Mohou snížit svoji závislost dle zásad integrované ochrany rostlin nebo hledat alternativy zakázaných látek mezi povolenými pesticidy. Ve skutečnosti se ale mezi nimi objevují nešvary v podobě nelegálních aplikací zakázaných látek nebo neustálého tlaku na opětovné povolení dříve zakázaných a velmi problematických přípravků.

Jisté nesrovnalosti se také dají najít v celkovém systémovém přístupu k pesticidům.

Systém schvalování pesticidů nereaguje dostatečně flexibilně a rychle na nová závazná zjištění, jako jsou například vědecká upozornění na fakt, že ve spojitosti s užíváním pesticidů vymírají celé skupiny hmyzu a dalších organismů. Stejně tak nejsou dostatečně stanovena pásma hygienické ochrany nebo dochází k systematickému porušování omezení pro aplikace pesticidů v určitých oblastech. Zároveň se nedá říct, že by ČR patřila mezi země s nejnižší spotřebou pesticidů v Evropě (přestože to naši politici s oblibou tvrdí), jelikož systém této evidence není v rámci EU jednotný. Věrohodně tedy lze sledovat pouze vývoj spotřeby pesticidů v rámci ČR díky dlouhodobému sledování metodikou ÚKZUZ (Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského).

Nejen z důvodu těchto zásadních zjištění jsme se rozhodli naši metaanalýzu předat přímo Ministerstvu zemědělství.

Je potřeba, aby bylo ministerstvo na stejné lodi. To zcela jistě také pracuje s konkrétními analytickými zdroji, takto ucelenou publikaci ale, předpokládáme, k dispozici doposud nemělo. Naším cílem není poukazovat na eventuální neznalosti pracovníků na ministerstvu, naopak. Pokud totiž jde o zdravou krajinu, která dlouhodobě produkuje zdravé potraviny, musíme s ministerstvem spolupracovat. A abychom pomohli systematicky snižovat využívání syntetických pesticidů v českém zemědělství, je metaanalýza dobrým zdrojem a nástrojem také pro naše politiky a úředníky.

Metaanalýzu jsme zpracovali i do čtivější příručky Průvodce po pesticidech 21. století, kterou si můžete stáhnout na <https://tohlezeru.hnutiduha.cz/pruvodce-po-pesticidech-21-stoleti>.

CO NÁS ČEKÁ LETOS?

Kromě navazování na to, co jsme řešili loni, máme i další plány.

- Rozjedeme změnu zadání určující směřování Lesů ČR na úrovni Ministerstva zemědělství tak, aby se naplnilo programové prohlášení vlády a lesy nebyly jen továrnou na dřevo. Připravíme návrh na změnu dotací podporující efektivní využití peněz pro adaptace na změnu klimatu v lesích.
- Ve spolupráci s menšími i většími vlastníky lesů a zemědělských pozemků se zaměříme na to, aby novela mysliveckého zákona neobsahovala nebezpečná ustanovení, jakými je např. zákaz vstupu do obor.
- Vytipujeme konkrétní místa starých lesů, která mohou sloužit v dalších letech jako rezervoáry uhlíku. Na konci roku 2023 chceme mít zadání pro analýzu, která vypočítá potenciál ukládání uhlíku ve starých lesích, a to díky vědecké koalici, kterou udržujeme v chodu.
- V rámci Živého regionu propojíme ještě více zemědělců, obcí, podnikatelů, neziskových organizací, a rozšíříme tak myšlenku rozvoje ekologického zemědělství do dalších koutů Jihomoravského kraje a dál.
- Od konce června do půlky září se opět uskuteční Týdny pro krajinu, tentokrát deset turnusů. Plánujeme též Školu občanské iniciativy.
- Budeme prosazovat, aby Parlamentem prošla novela energetického zákona, na jejímž vzniku jsme spolupracovali a v níž je zahrnuta i přelomová možnost sdílení čisté a levné lokální energie mezi domácnostmi, obcemi či místními firmami.
- Budeme usilovat o to, aby nová energetická koncepce České republiky, kterou ministerstva tvoří v tomto roce, měla za cíl co největší růst obnovitelných zdrojů, energetické úspory a odklon od uhlí.
- Připravíme návrhy na řešení vysokých účtů za energie u nízkopříjmových domácností pomocí systému financování energetických úspor a terénního energetického poradenství. Nabídneme je státu jako jedno z řešení energetické krize a dlouhodobé energetické chudoby.

Děkujeme, že nám pomáháte na cestě ke změně.

Nový program pomáhá seniorům zateplit domy, nejohroženější domácnosti ale nezasáhne

S vysokým nárůstem cen energií v loňském roce se ještě jasněji vyrýsoval problém, na který ekologické organizace dlouhodobě upozorňují: vysoká spotřeba energie českých domácností i průmyslu má nejen velmi vážné dopady na klima, ale je zároveň velkým ekonomickým a bezpečnostním rizikem. Dopady energetické krize jsou nejvážnější pro lidi ve špatné ekonomické nebo sociální situaci. Proto se Hnutí DUHA a další nevládní organizace ve společné kampani Energie lidem rozhodly upozorňovat na problematiku energetické chudoby a prosazovat její řešení jak v zákonech a dotacích, tak prakticky, ve svépomocných skupinách i prostřednictvím poradenství.

Jedním z našich požadavků je navýšení dotací na energetické renovace bytových a rodinných domů, tedy na zateplení, výměnu oken nebo instalaci obnovitelných zdrojů energie. Dosavadní program Nová zelená úsporám sice tato opatření podporuje, není ale dostupný pro lidi bez prostředků na vysokou míru dofinancování. Reálná výše dotace u rodinných domů dosahuje 36 % a u bytových domů 17 %, zbytek nákladů na zateplení musí stavebník uhradit z vlastních zdrojů.

Uvítali jsme proto, že loni v listopadu spustilo Ministerstvo životního prostředí

dotiční program Nová zelená úsporám Light, jenž je výsledkem snahy vlády pomoci nejpotřebnějším domácnostem, aby mohly v situaci, kdy nemají prostředky na vlastní investici do rekonstrukce, rychle snížit spotřebu energie na vytápění. Poskytování stoprocentní dotace je precedentem a ze strany Ministerstva životního prostředí odvážným krokem. Nízká částka dotace ale nepřinese domácnostem možnost provést komplexní zateplení, a dosáhnout tak podstatné úspory na účtech za vytápění.

A co když bydlíme v nájmu?

Pro vlastníky bytů i nájemníky v bytových domech podobně štedrá dotace chybí. Přitom podle studie Energetická chudoba a její řešení, kterou vydalo Hnutí DUHA společně s Platformou pro sociální bydlení, jsou nejohroženějšími domácnostmi ty, které bydlí v nájmu. Dotiční podpora pro energetické renovace bytových domů zůstává v Nové zelené úsporám na maximální úrovni 50 %, průměrný podíl dotace ale dosahuje jen 17 %. U nájemního bydlení také stále není vyřešeno, jak motivovat vlastníky domů ke zlepšení energetické účinnosti budovy, když na energiích ušetří nájemníci. Hrozí tak, že velká část bytového fondu zůstane i nadále bez kvalitního zateplení.

V únoru proto Hnutí DUHA představilo na semináři v Poslanecké sněmovně soubor návrhů pro řešení energetické chudoby. Nájemní bydlení, které přináší majitelům budov zisk, by mělo podléhat vyšším energetickým standardům než běžné budovy. Stejně jako mají restaurace vyšší hygienické standardy než vaše domácí kuchyň, i pronajímatelé bytů by měli zajišťovat nájemníkům energetický standard alespoň na úrovni požadavků na zrekonstruovanou budovu. Zároveň je potřeba nájemníky chránit, aby zateplení domu nevedlo k jejich vystěhování nebo nepřiměřenému zvyšování nájmu. Při dodržení těchto podmínek by měli mít majitelé budov, ve kterých bydlí nízkopříjmové nebo zranitelné domácnosti, nárok na zvýšenou dotaci a přístup k půjčce pro předfinancování. Také do oblasti vlastnického bydlení v bytech, tedy tam, kde je dům ve správě společenství vlastníků jednotek (SVJ) nebo bytového družstva, je potřeba zaměřit podporu dotáčnických programů.

Zároveň je potřeba připravit síť cíleného poradenství pro úspory, kdy sociální pracovníci a energetičtí poradci provedou zranitelnou domácnost možnostmi úspor od počátečního vysvětlení a motivování přes rychlá, praktická opatření až k případným dotacím nebo úpravám

domu. Proto by stávající sociální instituce a organizace měly být posíleny o pracovníky, kteří budou mít základní přehled o problematice úspor energií a možné podpoře a budou zprostředkovávat tyto informace skupinám, k nimž mají přístup a jež k nim mají důvěru. Poté už může přijít konzultace nebo návštěva energetického experta a praktické kroky.

Nová zelená úsporám Light je důležitým krokem státu směrem k sociálně citlivé

podpoře energetických renovací. Jde o krok užitečný, je ale potřeba, aby následovaly také kroky další. Na semináři v Parlamentu zaznělo z úst ředitele Státního fondu pro životní prostředí, že chystají rozšíření programu jak směrem k bytovým domům, tak k podpoře důkladnějších renovací. Nabízí se prostředky z půjčky, které Česku může poskytnout Nástroj pro oživení a odolnost Evropské unie. Kam jinam by měly směřovat veřejné peníze určené na řešení energie-

tické krize než na snížení spotřeby energie těm lidem, kteří ho jinak nemohou dosáhnout?

P. S.: Doporučte program Nová zelená úsporám Light svým rodičům, prarodičům nebo blízkým. Pokud potřebujete poradit, můžete se obrátit samozřejmě i na Hnutí DUHA, konkrétně na kolegu Ondřeje Paška prostřednictvím e-mailu: ondrej.pasek@hnutiduha.cz.

Nová zelená úsporám Light

Kdo může žádat?	Vlastníci rodinných domů, kteří pobírající důchod nebo příspěvek na bydlení.	
Jaká je maximální částka?	150 000 Kč	
Jakou část nákladů hradí?	Až 100% nákladů.	
Kdy dostanu peníze?	Předem, formou zálohy.	
Podporovaná opatření:	Výměna oken, podpora na 1 ks	12 000 Kč
	Výměna vstupních dveří, podpora na 1 ks	18 000 Kč
	Zateplení fasády, cena za 1 m ²	6 000 Kč
	Zateplení střechy, celá plocha	120 000 Kč
	Zateplení stropu, celá plocha	50 000 Kč
	Zateplení podlahy, celá plocha	60 000 Kč
Více informací:	Místní akční skupina, kontakt na obecním úřadě.	
	Střediska EKIS na https://www.mpo-efekt.cz/cz/ekis .	
	Stránky Nová zelená úsporám Light: https://novazelenausporam.cz/nzu-light .	

POMOC LESU I ZEMĚDĚLCŮM NA TÝDNECH PRO KRAJINU

Oblíbené týdenní turnusy známé jako Týdny pro krajinu se letos budou konat od konce června do půlky září. Uskuteční se celkem 10 turnusů, v nichž se zaměříme nejen na pomoc lesům a ekologicky cenným lokalitám, ale budeme spolupracovat i se sedláky, jejichž citlivý přístup přináší kromě kvalitních potravin i prostor pro organismy vázané na obhospodařovanou krajinu. Jeden z Týdnů bude určený primárně pro ukrajinské účastníky.

Stejně jako v předešlých letech, i letos očekáváme velký zájem o účast. Pokud již nyní víte, že se některého z Týdnů budete chtít zúčastnit, запиšte si do kalendářů 18. dubna. V tento den spustíme registrace, a to na webu tydnyprokrajinu.hnutiduha.cz.

A na jaké akce se letos můžete těšit? Samozřejmě budeme pokračovat v úspěšné práci našich dobrovolnic a dobrovolníků na Šumavě, Králickém Sněžníku, ve Městě Albrechtice nebo v bělokarpatkém Radějově. Budeme také pomáhat v CHKO Beskydy či na sociálním statku Jasan. Jak je již na našich akcích pravidlem, kromě práce v terénu máme pro zúčastněné připravený i pestrý program v podobě exkurzí a přednášek.

A co o Týdnech pro krajinu říkají lidé, kteří už se v minulosti zapojili?

Natálie: Chci, aby lesy byly zdravé, pestré a krásné i pro moje děti. Ráda jim jdu příkladem svou péčí o přírodu.

Terež: Dělá mi radost pečovat stále o stejné místo – trpělivě a s laskavostí. A pak se vracet a vidět břízy na místě, kde před pár lety byla holina, vidět malé přírůstky na jedličce, kterou jsme ochránili před okusem, vidět život v přehrázce, kterou jsme stavěli.

Martin Králík: Máš chuť vylepšit si pošramocnou envirokarmu? Tak to určo vyzraz na Týden pro krajinu. Já byl už dvakrát, tenhle Týden tě nastartuje na novou vlnu! Přírodě sice za jeden týden zas tolik nepomůžeš a ani moc efektivní práce se nedá stihnout a nemysli si, že za týden spasiš svět – příroda si pomůže i bez toho, abys jel, ale tenhle týden tě dostane na novou vlnu.

TĚŠÍME SE NA VIDĚNOU NA NĚKTERÉM Z TÝDNŮ.

Ester Dobiášová: Kůže mi voní po shrabování suché trávy jako lískooříškové sušenky. Pro odpočinek si lehám na hladinu rybníka a poslouchám vodní hlubinu nebo se procházím chladnými jeskyněmi, kde zhasínáme světylka, abychom postupně rozeznávali obrysy kamenů a vnímali pramen světla proudící od východu. Vedu rozhovory o chovu ptactva, o bezdomovkyních, o uprchlících, o dualitě, jednotě a indiánských rituálech, o domácím vzdělávání dětí, o ochraně přírody. Uvažuji o lásce a monogamii, o komunikaci a poznávání cizích lidí, o délce života člověka v porovnání s délkou proměn a „života“ přírody. Spím pod hvězdami, broukám písničky u táboráku za doprovodu kytary, po čemž jsem dlouho toužila. Nejen to je Týden pro krajinu s Hnutím DUHA. Je to taky dřina a vyčerpání pod pražícím sluncem, vyřezávání keřů ze svahu, aby měly stromy prostor a světlo, oprava i bourání oplocenek ve stínu lesa. To vše protkané přednáškami a exkurzemi se zajímavými lidmi na krásném místě a snad pro dobrou věc, což energii a motivaci dodává.

ALSTOM
FOUNDATION

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

KDE JSTE NÁS MOHLI POTKAT?

Letos jsme se rozhodli zařadit do časopisu něco nového. Často se ptáte, kde nás zastihnete, když zrovna nejsme v kanceláři, na úřadech, v lese a vlastně na místech, kde víte, že se pohybujeme. Tak v posledním půlroce třeba tady:

Srpen 2022: Na festivalu TrutnOFF BrnoON měl svoje místo vedle hudby a debat i náš informační stánek. S našimi dobrovolnicemi a dobrovolníky jste si mohli přijít popovídat třeba o šetrném zemědělství. Navázali jsme tak na naši účast na červnovém festivalu Rock for People. Na festivalech se nám dařilo získávat nové signatářky a signatáře výzev a otevřít debatu na související témata.

Říjen 2022: Stejně jako v předchozích letech náš stánek nechyběl ani na tomto ročníku Biojarmarku – farmářského trhu s ekologickými výrobky a vzdělávacími stánky. Návštěvnice a návštěvníci u nás mohli podepsat výzvu žádající politickou reprezentaci o vyšší podporu šetrných zemědělských praktik nebo o této problematice přijít diskutovat.

Září, říjen a listopad 2022: V Praze a v Brně se konala otevřená setkání našich dobrovolnic a dobrovolníků. O plánovaných srazích se dá dozvědět z našeho Facebooku a je na nich vítán každý, kdo se chce dozvědět více o dobrovolnictví.

Stánek našich dobrovolnic a dobrovolníků jste mohli potkat též v Praze na studentském festivalu Pedagogické fakulty UK nebo v Brně v ulici Česká. V prosinci se pak v Praze konal knižní jarmark Knihex, jehož součástí byl náš stánek se Směsí pro les.

MUSÍME SE ROZHODNOUT, V JAKÉM SVĚTĚ CHCEME ŽÍT

V bohatých zemích se ukazuje, že i když HDP stoupá, lidé nejsou šťastnější. Honba za „růstem“, tedy za čím dál větší intenzitou výroby a spotřeby, se ukazuje jako lichá. S Tadeášem Žďárským, který se věnuje kritické pedagogice, klimatickému vzdělávání a nerůstu, si pojdme představit svět, v němž každý člověk může žít dobrý život, ale ne na úkor jiných lidí nebo planety.

Pamatuješ si, kdy sis poprvé uvědomil, že planeta má své limity a současný systém je nerespektuje?

Kdysi jsem byl v Indii, kde se tehdy dělaly různé environmentální projekty. Dva z nich byly zaměřené na zalesňování, protože v době kolonialismu tam došlo k velkému odlesnění. Byl jsem v místní komunitě, kam lidé přicházeli pomoci. Promítali i filmy, které mi poprvé ukázaly provázanost světa, třeba to, že my jíme maso, může způsobit problémy někde jinde ve světě. To mě vedlo k rozhodnutí studovat environmentální studia. K hlubší kritice systému jsem se pak dostal na Erasmu v Norsku, kde jsem měl předmět, který ukazoval, že v současném na růstu závislém ekonomickém systému nelze fungovat dlouhodobě, protože planeta je jen jedna.

Zkusíš prosím ve zkratce představit, co je nerůst?

Za mě je to vize věta, kde jsou potřeby lidí uspokojeny v rámci planetárních mezí. To znamená, že každý člověk na světě žije dobrý život, ale ne na úkor jiných lidí, budoucích generací nebo přírody.

Nerůst kritizuje současnou růstovou společnost. Jaké používá argumenty?

Na základě empirických dat se ukazuje, že růst nenaplnuje to, co si lidé myslí. Tvrzení, že díky růstu jsme spokojenější, neroste chudoba nebo díky technologiím méně zatěžujeme planetu, není pravdivé. V bohatých zemích se ukazuje, že HDP stoupá, ale lidé nejsou spokojenější. A taky víme, že růst znamená větší spotřebu, což je neudržitelné.

Proč tedy většina lidí vnímá jen pohled mainstreamové ekonomie?

Ze své praxe vidím, že tyhle souvislosti lidé často neznají, a to dokonce ani ekonomové, kteří pořád předpokládají, že růst je dobrý a musíme se o něj snažit. Je to ale taky o nadvládě ekonomie. Většina ekonomických modelů existuje ve vakuu, nezahrnuje planetu, přitom ta je úplným základem. V médiích se vyjadřuje daleko víc ekonomů než environmentalistů a ekologů. Takže jednak je to tím, že ve školách se neučí žádné alternativy, jednak tím, že nadvládu současného ekonomického myšlení si zvnitřňují i běžní lidé. Všechno se nám musí vyplatit ekonomicky, což přispívá k růstu.

Zavádějící indikátor spokojenosti

Do jaké míry tohle dění souvisí s tím, že používáme HDP jako ukazatel prosperity?

HDP používáme na základě předpokladu, že růst nám přinese vše dobré, jako je spokojenost se životem. Je to lehce a zdánlivě objektivně vypočitatelný ukazatel. Díváme se jen na to, kolik se toho v ekonomice vyrobí. Zrádné je, že z pohledu HDP je pak pozitivní i to, co je pro společnost a přírodu destruktivní. Pokud přeměníme les na nábytek, z hlediska HDP je to dobře, protože ekonomika roste. Nebo pokud se stane auto nehoda a musíme si koupit nové auto a využít technologii k operacím zraněných, je to pro HDP taky dobře. Stejně tak pokud někdo kouří a kupuje si cigarety nebo někdo bere antidepressiva.

V minulosti se objevily kritiky HDP. Existují nějaké alternativní indikátory prosperity?

HDP používáme od druhé světové války a už deset let po jeho zavedení se objevily ostré kritiky. I na úrovni OECD byly 15 let snahy přijít s novým indikátorem. Ale ukázalo se, že ta debata je natolik politicky náročná, že k ustanovení jiného univerzálního ukazatele nikdy nedošlo. Tyto snahy se znovu objevily až teď, v 21. století. Některé alternativy ale existují, třeba hrubé národní štěstí, se kterým přišli v Bhútánu, to je mnohem holističtější indikátor. Tam je výše platu jenom jeden z osmi faktorů. Dalšími jsou třeba dobré

vládnutí, které ukazuje, jak jsou lidé spokojeni s fungováním vládních institucí, pak ochrana přírody, poměr mezi volným časem a prací, život v komunitě atd.

Proč vůbec vznikla potřeba něco měřit?

Indikátor HDP vznikl během druhé světové války, kdy bylo potřeba nastartovat produkci a zbrojení. Sloužil k tomu, aby americká vláda věděla, kolik se toho vyrábí. Je zajímavé, že předtím jsme nemohli mluvit o velikosti ekonomiky, protože na to nebylo číslo. Mluvili jsme třeba o tom, že chceme plnou zaměstnanost nebo ekonomickou stabilitu, ale nebyl to růst jako takový. Ten se objevuje až v 50., 60. letech. I samotný autor tohoto indikátoru Simon Kuzněc upozorňoval, že nejde o ukazatel pokroku, a varoval, abychom ho nezačali měřit za to, za co přesně je dnes zaměřován.

Ekonomika má uspokojovat základní lidské potřeby, ne maximalizovat zisk

Nerůst se chce zbavit závislosti na růstu a vytvořit společnost, která naplňuje své potřeby v rámci planetárních mezí. Není to ale jen utopie?

Já tuhle logiku rád obracím. Utopie je představit si, že můžeme žít dál tak jako doposud. Ano, máme tady systém, který zdánlivě funguje, ale když se podíváme pozorně, vidíme, že šest z devíti planetárních hranic je už překročených a také že jsou mezi námi velké skupiny lidí, jejichž základní potřeby nejsou naplněny. V rámci destrukce přírody jdeme dál a dál, hrozí nám katastrofy, z nichž některé už zažíváme. Máme tady systém, ze kterého profituje jen úzká skupina lidí.

Kudy vede cesta ven?

Rád tomu říkám růstová nezávislost. Tedy schopnost zbavit se závislosti na růstu. Je to téma, které se řeší třeba už i na úrovni Evropské unie. Není to jen akademické téma. Máme příklady některých zemí, které se snaží budovat politiky tak, aby přispívaly k naplňování

Tadeáš Žďárský (1995) vystudoval Environmentální studia a udržitelný rozvoj na Univerzitě Palackého v Olomouci. Zde také založil studentskou iniciativu Udržitelný Palacký. Ve studiu pokračuje na Masarykově univerzitě oborem Humanitní environmentalistika. Pracuje v organizaci NaZemi, kde se věnuje transformačnímu vzdělávání a nerůstu.

potřeb lidí a přírody. Sice neusilují o nerůst, ale rozhodně už proaktivně neusilují jen o růst. Alianci tzv. Wellbeing Economies tvoří Island, Skotsko nebo Nový Zéland. To téma přináší pořad hlasitěji i neziskové organizace nebo občanská společnost.

Existují nějaké státní politiky, které vnímáš jako nerůstové?

Jako nerůstové vnímám třeba veřejné služby. Protože poskytují nějakou službu ne s cílem na ní vydělat, ale uspokojit potřebu. Typicky zdravotnictví nebo školství. Taková by měla být celá ekonomika – uspokojovat základní lidské potřeby, ne maximalizovat zisk. Mluví se o nepodmíněných základních službách, třeba že bychom měli mít hromadnou dopravu zdarma nebo že bydlení by neměla být komodita sloužící k maximalizaci zisku malé skupiny lidí. Další politikou je zkracování pracovní doby – čím méně budeme pracovat, tím méně budeme vyrábět a můžeme se věnovat

A co kontroverzní politiky?

Například takové, které zastropovávají, kolik toho lidé mohou spotřebovat, jako je maximální příjem. Nerůst je o tom, aby každý měl dostatek. Ne aby byla dokonalá rovnost, ale aby nikdo neměl příliš málo, ale ani příliš mnoho. Demokraticky si musíme určit limity. To se jako kultura musíme naučit.

V Česku se téma otevírá hůř kvůli naší minulosti

Česko je postkomunistická země. Některé z myšlenek o nerůstu mohou do společnosti přinášet pocit, že tohle už tu bylo a neslo to s sebou křivdu.

Je důležité říct, že komunismus, který tady byl, i kapitalismus, který tady je, mají společné dvě věci. Jednou je ideologie produktivismu. Oba režimy propagují vyrábět

Nerůst je vize světa, kde každý člověk na světě žije dobrý život, ale ne na úkor jiných lidí, budoucích generací nebo přírody.

činností přispívajícím k udržitelnosti, třeba si sám vařit, něco pěstovat, pečovat o děti nebo rodiče, tedy činnostem, které v současném systému nejsou oceňované.

Nerůst tedy říká, že místo na produktivitu a růst bychom se měli zaměřit na wellbeing a péči.

Ano, a tou péčí myslím třeba i to vaření nebo budování jakýchkoli vztahů, které jsou pro kvalitu života klíčové. Nebo také budování demokracie. Když všichni pracujeme často i víc než osm hodin denně, tak samozřejmě nemůžeme dostatečně vstupovat do procesů, které určují, v jakém prostředí žijeme.

Napadá tě ještě další politika?

Garantovaná pracovní místa. To znamená jistota, že pokud lidé chtějí pracovat, tak tu pro ně práce bude. A to taková, kterou potřebujeme pro transformaci systému, třeba v oblasti ekologického zemědělství, zateplování. Nebo pak ta zmíněná péče.

víc a víc. Není důležité uspokojit potřeby, ale maximalizovat výrobu. Dlouho byl i závod mezi režimy, zda to bude líp dělat ta centrálně plánovaná, nebo tržně řízená ekonomika. Nerůst naproti tomu chce spotřebu zmenšovat. O to se tady komunismus rozhodně nesnažil.

A ta druhá věc?

Komunismus i kapitalismus mají společné, že o výrobě a dalších ekonomických transakcích rozhoduje velmi úzká skupina lidí. Za komunismu strana, za kapitalismu akcionáři nebo majitelé firem. Běžný člověk může ovlivnit, co bude spotřebovávat, ale už ne to, co se bude vyrábět. Jsme v době environmentální krize, proto potřebujeme snižovat spotřebu energie a zdrojů, a nemůžeme tedy akceptovat, že cokoliv se vyrobí a prodá, je pro nás jako společnost dobré. Potřebujeme vést demokratickou debatu o tom, co vyrábět a co ne. Pokud to necháme rozhodovat úzkou skupinu lidí, budou se

nadále vyrábět nepotřebné věci pro maximalizaci zisku, zatímco tím zničíme planetu i životy dalších lidí.

Nerůst má oproti tomu vizi ekonomické demokracie.

Ta může mít různé podoby. Jednou z nich je demokracie na pracovišti, tedy že když firma vydělá nějaké peníze, mohou se zaměstnanci například rozhodnout, že nebudou dál investovat do rozšiřování firmy, ale obnoví les za fabrikou.

Když čtenář Evergreenu bude chtít hned po dočtení rozhovoru sám za sebe udělat něco pro nerůst, jaké jsou možnosti?

Existují tři typy aktivního občanství. První je žití hodnot nerůstu. Co to znamená? Mohu nakupovat v bezobalových obchodech, zpomalovat ve svém osobním životě, ušetřené peníze investovat do nějaké činnosti, která nepřináší zisky, ale hodnotu lidem a planetě. Druhý typ je participující občan, který se snaží měnit prostředí kolem sebe.

Zaměřuješ se na vzdělávání v tomto tématu, a to jak ve školách, tak u dospělých lidí. V čem se práce s nimi liší?

Paradoxně se moc neliší. Když se bavím se studenty, musím používat méně akademický jazyk, ale obsah je podobný. Pro většinu lidí je to o změně myšlení. Mladá generace je víc otevřená snaze měnit svět. Starší lidé vnímají více bariéry, například fakt, že změnit svět nejde tak rychle, jsou víc skeptičtí, méně vizionářští. Mnoho z těch starších už se o nějaké změny ve svém okolí pokusilo a vidí, jak těžký a náročný je to proces. Ale na obsahové úrovni se vždy snažím dělat to samé, tedy vyvracet některé předpoklady o růstu a přibližovat vizi nerůstové ekonomiky a společnosti.

Všechno se nám dnes musí vyplatit ekonomicky, což přispívá k růstu. Ve školách se neučí žádné alternativy.

Může založit neziskový byznys, který naplňuje potřeby lidí a přebytek dává do naplnění nerůstové mise, například do ochrany přírody. Třetí typ občanství je zaměřený na společenskou a environmentální spravedlnost, kde se ptáme, proč musí ekonomika pořád růst? Můžeme jít víc do hloubky, prosazovat zkracování pracovní doby, aktivně vstupovat do toho, aby se změnila ekonomická struktura.

A třeba dobrovolná skromnost?

Environmentalisté často říkají, že je potřeba snižovat spotřebu, být dobrovolně skromní a tak dále. To je důležité, jenže pokud by to všichni lidé opravdu začali dělat, tak náš ekonomický systém zkolabuje, protože lidé ztratí práci a dojde k ekonomické krizi. Proto je důležité mluvit o strukturální proměně ekonomiky, ne jen motivovat jednotlivce k nižší spotřebě.

V roce 2021 jsi byl finalistou Ceny Josefa Vavrouška, což je ocenění za přínos v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje udělované od roku 1996. Jak to na tebe zapůsobilo?

Byl jsem moc rád, protože mám pocit, že ta cena se často dává lidem, kteří se věnují ekologii a konkrétní práci s přírodou. Nebývá udělována za snahu o změnu ekonomického myšlení. Vnímám, že v nerůstovém tématu je velká míra kontroverze, ale je potřebné to téma otevírat. Navíc i když jsem tu cenu nedostal, chodili za mnou pak lidé a mluvili o tom, jak je to téma důležité, a sami držitelé té ceny říkali, že chtěli, abych ji dostal já. I lidé ze starší generace vnímají potřebu proměny debaty od konkrétních úspěchů v rámci ochrany přírody k velkým tématům – k tomu, v jakém světě chceme žít a na jakých pravidlech by měl fungovat.

CO JSME SPOLU LONI DOKÁZALI?

NOVÝ ROK NENÍ UŽ TAK NOVÝ A MY NEZAHÁLÍME. CHCEME VÁM JEŠTĚ JEDNOU PODĚKOVAT ZA PODPORU V ROCE MINULÉM. CO JSME DÍKY VAŠIM DARŮM DOKÁZALI?

Hned zkraje března jsme vypracovali analýzu, jak co nejrychleji – pomocí úspor energie a rozvoje obnovitelných zdrojů – snížit spotřebu plynu z Ruska, a prosazujeme, aby tyto možnosti vláda využívala co nejrychleji. Vytvořili jsme společnou iniciativu sociálních a ekologických organizací Energie lidem!, která radí lidem se snižováním spotřeby energií, organizuje svépomocné akce zateplování oken a prosazuje systémová řešení energetické chudoby, jako je zpřístupnění dotací na zateplování a solární panely i nízkopříjmovým domácnostem či sociální slevy na energie.

Založili jsme Unii komunitní energetiky a podílíme se na práci odborného týmu. Zájem ze strany obcí, firem a dalších je velký. Díky tomu se nám daří posouvat vznik revoluční novely zákona, která umožní sdílení levné a čisté místní elektřiny mezi domácnostmi, obce-

mi a firmami, a srazí tak jejich závislost na drahých dodávkách ze sítě.

Zemědělství může dostat potřebnou injekci

Pod výzvu za zdravou a pestrou krajinu, která žádá změny v zemědělství, se připojili již 27 tisíc lidí. Významně jsme se zapojili do nastavování dotací rozdělovaných v rámci Společné zemědělské politiky. Jde o velký balík peněz, které EU vydává do zemědělství, aby plnilo např. i mimoprodukční funkce, jako je ochrana krajiny.

Za hlavní pozitivní změny ve Společné zemědělské politice lze považovat povinnost vymezit 3 % orné půdy pro tzv. neprodukční plochy, jako je půda ležící ladem, meze, remízky či mokřady. Ty jsou zásadní pro obnovu biodiverzity, jelikož poskytují důležitý životní prostor pro ptáky, motýly, savce aj., který v naší

zemědělské krajině mnohde zcela chybí. Mohou však také zadržovat vodu, omezovat erozi či podporovat přirozené regulační vazby, a snižovat tak spotřebu pesticidů. V rámci ochrany půdy bylo zavedeno pravidlo, které na polích nejvíce ohrožených erozí omezuje velikost monokultur na 10 hektarů, a tím může přispět ke snížení ztráty vzácné ornice.

Vydali jsme odbornou publikaci zabývající se aktuálním stavem ve využívání pesticidů v zemědělství a riziky s tím spojenými. Zásadní výstupy jsme zpracovali do čtivější brožury Průvodce po pesticidech 21. století.

Společně s Impact Hubem jsme se pustili do budování Živého regionu na Tišnovsku. Propojujeme aktéry v celém Jižomoravském kraji a směřujeme k udržitelnému hospodaření s místními zdroji.

Naděje pro lesy a divočinu

Udržujeme širokou koalici partnerů prosazující klíčovou novelu zákona o myslivosti. Ta zavede plánování lovu podle míry škod, posílí práva vlastníků a omezí nelegální lov chráněných zvířat. Výsledkem desítek jednání s poslanci a senátory je jejich připravenost na projednání novely v Parlamentu ČR v roce 2023.

Věnovali jsme se problému plošného kácení v chráněných územích. Monitorovali jsme situaci napříč republikou, pomáhali v Lužických horách a Jeseníkách ve správních řízeních. Nejpalčivější případy destrukce jsme medializovali. Jednali jsme s Ministerstvem životního prostředí a Agenturou ochrany přírody a krajiny. Výsledkem je předjednaný postup pro úpravu pravidel pro poskytování výjimek a nezbytnou novelizaci zákona o ochraně přírody a krajiny.

V NP Šumava jsme připomínkovali návrh zásad péče, které byly v listopadu

Ministerstvem životního prostředí schváleny. Tím bylo završeno 27 let úsilí Hnutí DUHA o ochranu a rozvoj divoké přírody v našem největším parku. Po schválení nových pravidel pro národní parky v novele zákona o ochraně přírody v roce 2017 a schválení nové zonace v roce 2020 je schválení zásad péče (i přes dílčí výhrady) třetím krokem, který zajistí plnění cíle národního parku, jímž je ochrana divoké přírody na více než polovině rozlohy národního parku. Již nyní je takto chráněna třetina národního parku.

Výsledky dlouhodobé práce Hnutí DUHA v ochraně šumavské přírody se ukázaly i na návratu vzácných druhů – loni například v oblasti Ptačího potoka, kterou zachránila před vykácením v roce 2011 nenásilná blokáda, objevili pracovníci správy parku brouka kornatec velkého, o kterém se soudilo, že již před 100 lety na Šumavě vyhynul. Kornatec velký potřebuje ke svému životu větší množství tlejících stromů.

V létě jsme uspořádali 25. ročník Týdnů pro krajinu, na kterém dobrovolníci odpracovali pro dobro krajiny přes 700 hodin. Znovu se konala i Škola občanské iniciativy, která dává lidem potřebné schopnosti k tomu, aby uměli ovlivňovat dění ve svém okolí.

Máme firmu, která poradí, jak nakládat s odpady

Hnutí DUHA od tohoto roku vlastní firmu Envirostyl, prostřednictvím níž nabízíme konzultační služby v oblasti environmentálního poradenství a řešení pro redukci odpadů firmám, organizacím a obcím. Nyní připravujeme environmentální audit pro Středočeský kraj. Připravili jsme publikaci o nakládání s odpady a představili koncepci zero waste, tj. plán, jak v budoucnu neprodukovat žádné odpady.

To všechno je možné právě díky vaší podpoře, za kterou vám srdečně děkujeme.

NĚKTERÉ ROKY BÝVÁ STOPA UŽ OD DOMU

V Hnutí DUHA připravuje opatření pro energetická společenství a radí lidem, jak čerpat dotace z Nové zelené úsporám. Ondřej Pašek, ač původně Pražák, se přestěhoval na samotu, rád jezdí na běžkách nebo pěstuje zeleninu. A taky ho baví práce. Začtěte se do rozhovoru s ním.

Bydlíš s rodinou na samotě u Vlašimi. Původně přitom pochází z Prahy. Jak ses na to místo dostal?

Chtěli jsme s rodinou bydlet blízko přírodě a mimo hektičnost města. Hledali jsme místo, které už nebude tak blízko Prahy, aby bylo satelitem, ale zároveň bude v dojezdové vzdálenosti hromadnou dopravou. Našli jsme dům k rekonstrukci přímo u rybníka s lesy okolo, přitom v katastru města Vlašim. Takže bydlíme na takové příměstské samotě. Přesun na venkov byl trochu kulturní šok a neznali jsme tu mnoho lidí, takže chvíli trvalo zvyknout si.

V Hnutí DUHA se věnuješ energetice, co konkrétně máš na starosti?

Energetika mě baví v tom, že má velmi široké souvislosti. My se jí zabýváme nejen z hlediska obnovitelných zdrojů a útlumu fosilních paliv, ale i z hlediska sociálního, na dopady v podobě energetické chudoby, nebo z hlediska její demokratizace, přístupnosti lidem. A to jsou právě oblasti, kterým se věnuju. I co do aktivit je to práce hodně pestrá, mluvím s politiky, s médii, píšu rady pro běžné lidi, jak žádat o dotaci z Nové zelené úsporám, nebo připravuji projekt na energetické společenství.

Poslední rok byl v energetice hodně turbulentní.

A bylo zajímavé být u toho. Na jaře jsme založili spolu s dalšími nevládkami, obcemi a firmami Unii komunitní energetiky a za necelý rok se nám podařilo vyjednat s Ministerstvem průmyslu velmi podařenou novelu energetického zákona, ta by měla v nejbližší době dorazit na vládu. Díky ní bude možné sdílet elektřinu mezi lidmi, obcemi a malými firmami. Vzniknou energetická společenství a jejich členové budou

sdílet vyrobenou elektřinu mezi sebou, bude možné se připojit i jako odběratel.

A co Hnutí DUHA? Zapojí se do komunitní energetiky i více prakticky?

My si samozřejmě nenecháme ujít příležitost být přímo účastníky zrodu nové komunitní energetiky v Česku. Připravujeme založení našeho duhového energetického společenství, které nabídne možnost zapojit se i pro příznivce a dárce Hnutí DUHA. V prvním kroku teď hledáme komunity, spolky, alternativní školy, KPZky, sociální podniky a podobně, kterým nabízíme instalaci fotovoltaické elektrárny. Tu bude financovat právě nově vzniklé energetické společenství prostřednictvím podílů svých členů. Až bude platit nový zákon, budou členové energetického společenství sdílet

a spotřebovávat elektřinu z první i z dalších elektráren jejich společenství.

Čemu se rád věnuješ, když neřešíš práci a rodina ti dá volno?

Většinou se mi podaří utéct na chvíli do lesa nebo do rybníka, na kolo nebo v zimě na běžky, některé roky bývá stopa už od domu. Taky se rýpu v hlíně, loni jsem sklídl rekordní úrodu rajčat, která ve skleníku vydržela až do října. A když už mám samoty dost, vyrážím na taneční akce, na jógu a za kamarády do Prahy. Mám štěstí, že je mi práce koníčkem, takže se těším i na pražská jednání nebo na cesty za kolegy a kolegyněmi do Brna.

Zachraň s námi naše lesy!

Směs pro les je malý balíček, který dokáže velké věci. Obsahuje množství nápadů, jak si užít čas v lese a zároveň mu pomoci. Co v něm najdete? 32 karet s kreativními lesními aktivitami a hrami, stopovacího průvodce a pexeso stromů.

www.smesproles.cz

Zachraňme lesy

Výnos z nákupu na smesproles.cz putuje na kampaň Zachraňme lesy.

klik

Právě ty můžeš pomoci přírodě
Nečekej a přidej se k nám teď hned. S tebou
dokážeme víc!

darce.hnutiduha.cz